

**СТУДИЈА МУЗЕЈ КАО ИНСПИРАЦИЈА – ТРАНСФОРМАЦИЈА МУЗЕЈА
„21. ОКТОБАР“ У КРАГУЈЕВЦУ****STUDY MUSEUM AS AN INSPIRATION - TRANSFORMATION OF THE MUSEUM OF
„21. OCTOBER“ IN KRAGUJEVAC**

Катарина Ђурица, Дарко Реба, *Факултет техничких наука, Нови Сад*

Област – АРХИТЕКТУРА И УРБАНИЗАМ

Кратак садржај – Рад се бави анализом примене урбане акупунктуре, као добре платформе за оживљавање старих простора са малим интервенцијама. У раду су дата теоријска разматрања о урбаној акупунктури, након чега су приказане студије случаја за три државе, као и за Музеј Војводине у Новом Саду. Након тога су дате потенцијалне локације примене и простори на којима је извршена примена урбане акупунктуре у Крагујевцу, као и пројекат трансформације музеја „21. октобар“ у Крагујевцу.

Кључне речи: Урбана акупунктура, музеј, трансформација

Abstract – The paper deals with the analysis of the application of urban acupuncture, as a good platform for reviving old spaces with small interventions. The paper presents theoretical considerations about urban acupuncture, after which case studies for three countries, as well as for the Museum of Vojvodina in Novi Sad, are presented. After that, potential application locations and spaces where urban acupuncture was implemented in Kragujevac were given, as well as the museum transformation project, "21. October" in Kragujevac.

Key words: urban acupuncture, museum, transformation.

1. УВОД

Урбанистички дизајнери, архитекте, планери одувек градове перципирају као живе организме, који се стално мењају, генеришу разне спољне утицаје кроз своју форму и представљају најбољи показатељ током времена свих друштвених и културолошких промена које се урезају на мапу града.

Ако се узме у обзир да је акупунктура третман кинеске медицине који се користи у сврху ослобађања људског тела напетости и стреса кроз стимулацију одређених тачака на телу, јасно је како је дошло до термина „урбана акупунктура“. Урбанисти се користе урбаном акупунктуром како би управо кроз одређене тачке на мапи града, стимулисали комплетно побољшање читавог организма града.

Као што је у акупунктури кључ успешности третмана у проналажењу одговарајућих тачака на телу, тако је

и у акупунктури урбане средине кључ успеха у проналажењу одговарајућих тачака у граду чијом стимулацијом, трансформацијом и правилним развојем, мењамо стање урбаног окружења и шире читавог урбаног екосистема града.

2. УРБАНА АКУПУНКТУРА

Урбана акупунктура се односи управо на идеју да пажљиво разматране архитектонске интервенције, малих размера, имају потенцијал да донесу позитивне промене у ширем урбаном окружењу.

Ако град разумемо као организам са различитим врстама енергије унутар свог „тела“, излечићемо град кроз мењање малих делова града, односно појединачних сегмената.

Квалитетно испројектована урбана акупунктура имаће великог утицаја на читав систем функционисања града у будућности и организовања, као и стварања нових друштвених образаца који ће се генерисати квалитетним простором (Казагранде, 2016).

Данашње време окарактерисано је глобалном урбанизацијом, широм света људи се све више селе из руралних подручја у градове, како би градови успели да се снају у променама које ово доноси и преживе их, архитекте и урбанисти се морају што више окренути урбаној акупунктури, као алату ка урбанистичким решењима, и усмерити енергију и знање на искоришћавање већ постојећих простора и инфраструктуре, пре него на стварање нових.

Слика 1. Пример урбане акупунктуре у сиромашној градској четврти (Лернер, 2014)

НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је био проф. др Дарко Реба.

2.1. ПРИНЦИПИ УРБАНЕ АКУПУНКТУРЕ

Неки од принципа које треба користити у урбаној акупунктури (Парсонс, 2011):

- Одређивање акупунктурне тачке
- Сценарио
- Брзо деловање
- Партиципација
- Едукација
- Холистички приступ
- Мале размере
- Стварање места

Архитекта Сола – Моралес управо говори о томе како је задатак успешне урбане акупунктуре да на прави начин сагледа и препозна потенцијале одређене локације, како тренутне тако и будуће потенцијале које је она у стању да пружи уз помоћ одговарајуће примене урбане акупунктуре (Де Сола – Моралес, 2008).

2.2 ПРИМЕНА УРБАНЕ АКУПУНКТУРЕ

- Одабир локације
- Учесће грађана
- Интервенција малих размера

Урбана акупунктура је процес који често тражи колективни приступ грађана, урбаниста и локалне заједнице, те на тај начин многе заједничке функције као што су дизајн, одржавање и финансије решавају много брже. Урбана акупунктура представља тип урбане обнове који има ток кретања одоздо нагоре.

2.3. JAIME LERNER

Бразилски архитекта и урбаниста Жаиме Лернер (Jaime Lerner) (слика 6) је, према неким, један од првих који је користио термин урбана акупунктура.

Лернер је завршио студије архитектуре на Федералном универзитету у Парани 1964. године. Након тога је постао суоснивач IPPUC, института за урбано истраживање и планирање у Куритиби. Године 1971. Лернер је три пута биран за функцију градоначелника Куритибе, коју је обављао од 1971-1975, 1979-1984 и 1989-1992.

Године 1998. изабран је за гувернера придружене државе Куритиба; Парана, Бразил. Средином 1960-их, Лернер је повео град Куритибу у „урбану револуцију“ која је успешно трансформисала загушени, прљави град пун криминала у светски познат модел зеленог живота и друштвених иновација (Philips, T., 2008).

3. СТУДИЈА СЛУЧАЈА

У оквиру овог поглавља приказани су примери примене урбане акупунктуре у Колумбији (Мадељин), Холандији (Амстердам), Куритиба (Бразил), Сеул (Кореја), САД (Њујорк), Португал (Лисабон), Индонезија (Бандунг), Марицијус (Порт Луис) и Аустралија (Мелбурн).

3.1. КОЛУМБИЈА – МЕДЕЉИН

Оркидеорама (Ботанички врт) је висок јавни простор инспирисан пчелињом кошницом, изграђен да прикаже колекцију орхидеја Јардин Ботаниц. Спот је отворен 2006. године. Од тада је ботаничку башту учинио једним од најпривлачнијих места у граду.

Данас се овде одржавају читања књига, венчања славних, сесије јоге за старије грађане и фестивали електронске музике. То је такође потпуно бесплатно место за истраживање за туристе и представља више-наменско ремек дело.

Кружни улаз Лоренца Кастра и суптилни урбанизам који је повезивао баште са околином променили су квартал из четврти са црвеним светлима у оазу погодну за породицу у срцу града. Насупрот, разиграни црвени научни музеј Александра Ецхеверрија, Екплора, још један је бриљантан комад архитектуре која подиже. Обе ове зграде чине посету вредном труда (слика 2).

Слика 2. Оркидеорама (Ботанички врт), јавни простор инспирисан пчелињом кошницом (www.pinterest.com)

3.2. ХОЛАНДИЈА – АМСТЕРДАМ

Трг Јан Маијен има карактеристике класичног холандског трга, ту се налазе црква, школа, кафана и по која кућа. Карактеристично је да је у великој мери очувано изворно стање, толико није улагано у ово насеље да је већина фасада задржала првобитну боју и форму.

Управо је то Хекенс препознао као атрактивност овог насеља (Хекенс, 2011). Постао је изузетно укључен у анализу урбаног окружења и настојао да нађе начин како да овом делу града омогући нови живот. Закључио је још једну атрактивност ове локације, која је управо и омогућила да баш овај део града постане кључна тачка криминалних активности, а то је његова инфраструктурна ситуација.

3.3. ШВЕДСКА – МАЛМЕ

Фасаде Бокалера направљене су од стакла, како би се пружио осећај отворености насупрот некадашњим створеним зидовима од цигле. Током 2010. године свечано је отворена Бокална. Исте године Бокална Бенетс Базар је награђен регионалном наградом за архитектуру Скандинавије, за њихов фокус на

развој приградских средина, за отварање контаката између људи и суседства.

3.4 АТРИЈУМ МУЗЕЈА ВОЈВОДИНЕ У НОВОМ САДУ

Музеј Војводине један је од најстаријих, најзначајнијих и највећих музеја у нашој земљи. Његови почети прате се у Будимпешти, где је 1826. године основана Матица српска којој су и након оснивања грађани вођени идејом очувања националног идентитета почели самоиницијативно да јој поклањају предмете и старине из прошлости српског народа. Спајањем Војвођанског музеја и Историјског музеја Војводине 1992. године настао је данашњи Музеј Војводине.

Прилог 1. Музеј Војводине у Новом Саду

Музеј као инспирација - Трансформација атријума Музеја Војводине - Идејно решење

Слика 3. Поглед на атријум са степеништа

Идејно решење атријума – Простор намењен за одржавање музичких догађаја намењених култури – прилагођени простору музеја. Постојаће зеленило у атријуму је задржано и уведено је додатно зеленило у виду пузавице на једном од зидова атријума.

У простору је задржана одређена музејска поставка, сходно догађају распоређени су музички инструменти. Места за седење су коцкаста од дрвета и лагана тако да се могу по потреби преместити.

Слика 4. Поглед на кровну конструкцију која се може затварати и отварати

Идејно решење атријума – Простор намењен за излагање музејске поставе на отвореном. Атријум се може затворити по потреби стакленим кровом од челичне конструкције. Кров је осветљен лед осветљењем које би ноћу допринело угоднијој атмосфери за посетиоце. Увођење челичне конструкција са дрвеним платформама за седење у нивоима.

4. ПРИМЕНА УРБАНЕ АКУПНКТУРЕ НА ПРИМЕРУ МУЗЕЈА „21. ОКТОБАР“ У КРАГУЈЕВЦУ

4.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Град Крагујевац налази се у централном делу Србије, на стотинак километара јужно од Београда. Крагујевац је подигнут на обалама реке Лепенице, у котлини између крајњих огранака Рудника, Црног врха и Гледићких планина. Град се налази на надморској висини од 173 – 220 m, подручје града се простире на површини од 835 km².

4.2. ПРИМЕРИ УРБАНЕ АКУПНКТУРЕ

- Корзо на леду
- Инфо табла код Бубањ чесме

4.2. ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ЛОКАЦИЈЕ ЗА ПРИМЕНУ УРБАНЕ АКУПНКТУРЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Локација 1 - Прва локација односи се на Музеј „21. октобар“ у Крагујевцу, слика 5.

Локација 2 - Локација које је препозната као повољна за примену урбане акупунктуре јесте улица Црвеног Барјака, као и улица Дечанска.

Локација 3 - Трећа локација налази се у насељу Аеродром. На овом простору могао би да се направи базар, који би се одржавао једном недељно и на којем би сви они који желе могли да понуде своје услуге. У том периоду би паркирање и возила била забрањена и ти дани би служили за ове потребе.

4.4. МУЗЕЈ 21. ОКТОБАР

Спомен – парк „Крагујевачки октобар“ основан је 1953. године на месту где је у октобру 1941. године стрељано више хиљада грађана Крагујевца – Срба, Јевреја, Рома, муслимана, Македонаца, Словенаца и припадника других националности. Меморијални парк се простире на површини од 352 хектара на којој се налази тридесет масовних гробница. Простор је уређен урбанистичким пројектом архитеката Михаила Митровића и Радивоја Томића.

4.5. ПРЕДЛОГ ПРИМЕНЕ УРБАНЕ АКУПНКТУРЕ

Слика 5. Спомен парк 21. октобар, приказ трансформације зелене површине одозго

Прилог 2. Урбана акупунктура испред музеја „21. октобар“

Слика 6. Урбани мобилијар

У оквиру пројекта урађена је интервенција на прилазу у музеј, где је идеја да се сачува тренутна визура самог прилаза музеју, као и да се простор испред самог музеја учини кориснијим за посетиоце парка. Укључивањем урбаног мобилијара као пространог места за седење или лежање, стаза, дискретних ниских лампи, мини позорнице и цвећа. Увођење цвећа уз ивицу стазе и око самог музеја, идеја је да цвеће буде беле боје као симбол невиних ђака и људи који су стрељани.

Како би се историја и симболика самог места повезала са данашњим животом, у простор је уведена монтажна метална конструкција на којој би била постављена електронска табла за писање која би била осетљива на додир или обична табла на којој би се могло писати кредом или графитном оловком. Инспирација је већ постојећа метална табла при самом уласку у музеј на којој су истакнуте опроштајне поруке стрељаних људи.

Идеја је да табла која би била постављена има другачију намену, дужине 7m и ширине 3m довољно ниска да је могу и деца дохватити како не би угрожавала визуру музеја из било ког угла. Овај простор је намењен како би се на отвореном одржавали мањи догађаји намењени култури и образовању током лета, као што су књижевне вечери, мање представе, дечије манифестације, биоскоп на отвореном или концерт класичне музике. Димензије места за седење су дужине 15m и 13m, димензије бине 15m x 9m, од челичне конструкције квадратних и округлих цеви. Места за седење, као и бина је израђена од декинга.

Слика 7. Приказ простора током догађаја

5. ЗАКЉУЧАК

Трансформација овог простора би допринела не само већој посећености грађана Крагујевца овом месту већ би ово место привукло пажњу туриста и грађана околних градова. Тиме би се значајно побољшао друштвени и културни живот грађана, тако што ће време које иначе проводе у парку моћи још квалитетније да искористе. Самим тим грађани ће бити задовољнији и срећнији што град обраћа пажњу да становници буду срећнији. Примена овог идејног решења на простору испред музеја би била добар пример који би се могао проширити на цео парк Шумарице. Парк има велики потенцијал за унапређење простора увођењем неопходног урбаног мобилијара за седење, столове, игралишта, пешчаника за децу, организовањем дечијих радионица, недела намењених спорту и физичкој активности. Музеја „21. октобар“ као и парка Шумарице има велики потенцијал да у будућности буде историјско - креативни парк. Тачније парк који у исто време поштује историју места али и пружа креативно квалитетно проведено време у природи.

6. ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Burdett, R. (2013) „*Designing Urban Democracy: Mapping Scales of Urban identity*“
- [2]. Gatukantoret (2012), *Rosengårdsstråket Utvecklingsprogram*
- [3]. Frampton, K. (2000). „*Seven Points for the millennium, an ultimate manifesto*“

Кратка биографија:

Катарина Бурица, рођена је у Крагујевцу 1994. год. Основне академске студије завршила је 2020. год. на Факултету инжењерских наука, студијски програм Урбано инжењерство на Државном универзитету у Крагујевцу. Студент мастер студија ФТН Нови Сад, смер „Урбанистичко пројектовање и феномени савременог града.“ Дипломирала 2023. год.

Др Дарко Реба, рођен је 1968. год. у Новом Саду, где је завршио основну и средњу грађевинску школу. Дипломирао на Архитектонском факултету у Београду 1995. године. Изабран у звање Доцента у новембру 2005. године од када предаје предмете које се баве Урбанистичким пројектовањем на више година основних, мастер и докторских студија Департамента за архитектуру и урбанизам. Редовни је професор на Факултету Техничких Наука у Новом Саду.